

KIRJALLINEN KYSYMYS 273/2003 vp

Verotoimistojen tulkinnat kotimaisten päivärahojen verokohtelusta

Eduskunnan puhemiehelle

Työssäkäynti kotipaikkakunnan ulkopuolella lisääntyy jatkuvasti, koska omalla paikkakunnalla ei välttämättä ole mahdollisuutta tarjota työtä kaikille kuntalaisille. Esimerkiksi Pohjois-Suomessa työllisyysaste ei ole paras mahdollinen. Siksi onkin hyvä, että ihmisillä on mahdollisuus käydä työssä oman kunnan ulkopuolella. Pohjois-Suomesta onkin paljon yrityksiä ja työntekijöitä pääkaupunkiseudulla. Erittäin tärkeää ja pitkäjänteistä politiikkaa olisikin, jos työvoiman liikkuvuutta voitaisiin tukea mm. päivärahojen tasapuolisella verotuskohtelulla.

Hyvä esimerkki vaihtelevasta verotuskohtelusta on oululainen Kymppi-Eristys Oy, jonka työntekijät tekevät asennustyötä usein satojen kilometrien päässä työntekijän kotipaikkakunnalta. Asennusurakoiden kireiden aikataulujen noudattamiseksi tai juuri pitkän kotimatkan vuoksi työntekijöiden työviikko jatkuu läpi viikonlopun. Tältä ajalta työntekijöille maksetaan verotonta kokopäivärahaa. Oulun verotoimiston tulkinnan mukaan ko. päivärahat ovat verollisia ja

niistä on suoritettava ennakonpidätys. Pyynnöistä huolimatta yritys ei ole saanut kirjallista perustelua käytännölle. Työntekijät ovat olleet hämentyneitä Oulun verotoimiston käytännöstä, sillä toisen verotoimiston alueella toimiva yritys ei oman verotoimiston ohjeiden mukaan ole velvollinen ko. tapauksissa suorittamaan ennakonpidätyksiä päivärahoista.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko verotoimistoilla selkeät ja yhtenäiset ohjeet päivärahojen verotuskohdetuista ja

onko valtiovarainministeriöllä tiedossa erilaisia tulkintoja, jotka asettavat yritykset eriarvoiseen asemaan maan eri osissa?

Helsingissä 3 päivänä syyskuuta 2003

Antti Rantakangas /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Antti Rantakankaan /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 273/2003 vp:

Onko verotoimistoilla selkeät ja yhte-näiset ohjeet päivärahojen verotuskoh-teluista ja

onko valtiovarainministeriöllä tiedossa erilaisia tulkintoja, jotka asettavat yri-tykset eriarvoiseen asemaan maan eri osissa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kansanedustaja Antti Rantakankaan kysymys koskee kotimaassa tehdystä työmatkasta maksettavien päivärahojen verotusta ja verokohtelusta verotoimistoille annettuja ohjeita. Kysymyksessä kiinnitetään erityistä huomiota viikonlopun ajalta maksettavien päivärahojen vaihtelevaan verokohteluun.

Matkakustannusten korvausten verokohtelu määräytyy tuloverolain säännösten mukaan. Työmatkasta aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista koskevat säännökset ovat lain 71—73 §:ssä. Verohallitus antaa tuloverolain 73 §:n nojalla vuosittain etukäteen tarkemmat määräykset verovapaiden matkakustannusten korvausten perusteista ja määristä. Verohallitus on viimeksi antanut päätöksen verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2003 (1110/2002). Ohjeita päivärahojen ja muiden matkakustannusten verokohtelusta on Verohallituksen julkaisemassa Henkilöverotuksen käsikirjassa ja vuosittain

annetuissa Verohallituksen yhtenäistämisohjeissa.

Tuloverolain 71 §:n mukaan veronalaista tuloa ei ole muun muassa työnantajalta työmatkasta saatu päiväraha. Työmatkalla tarkoitetaan lain 72 §:n 1 momentissa olevan pääsäännön mukaan matkaa, jonka verovelvollinen tilapäisesti tekee työhön kuuluvien tehtävien suorittamiseksi erityiselle työtekemispaikalle. Työmatkana ei lain 72 §:n 3 momentin mukaan pidetä verovelvollisen asunnon ja varsinaisen työpaikan välistä matkaa eikä työkomennuksen kestäessä tehtyä viikonloppu- ja muuta vastaavaa matkaa asunnon ja erityisen työtekemispaikan välillä. Koska lain tarkoituksena on ollut sulkea työmatkakäsitteen ulkopuolelle ainoastaan työkomennuksen kestäessä tehdyt viikonloppu- ja muut vastaavat matkat, työmatkoina pidetään työmaan alkaessa ja päättyessä tehtyjä matkoja ja siirtoja työmaalta toiselle. Samoin, jos työkomennus katkeaa viikonlopuksi, suoritettut matkat katsotaan työmatkoiksi.

Viikonlopun ajalta voidaan maksaa verovapaata päivärahaa samoin perustein kuin työpäiviltäkin, jos verovelvollinen työkomennuksen kestäessä viettää viikonlopun erityisellä työtekemispaikalla. Työkomennuksen katsotaan katkeavan, jos verovelvolliselle ei ole järjestetty työtekemispaikalla majoitusta viikonlopun ajaksi (KHO 1998/2344). Näin tapahtuu ohjeiden mukaan yleensä silloin, kun verovelvollinen yöpyy työpäivien välisinä öinä hotellissa. Silloinkin, kun majoitus (esimerkiksi parakkimajoitus) on järjestetty, työkomennuksen katsotaan ohjeiden mukaan kuitenkin katkeavan sairastus- ja vuosilomien sekä juhlapyhien ajaksi tai kun työnantaja sulkee parakkimajoituksen.

Päivärahaoikeus katkeaa, kun työkomennuksen kestäessä kohdepaikkakunnalta lähdetään viikonloppumatkalle ja alkaa uudestaan, kun matkalta palataan työkohteeseen. Jos päivärahaa on maksettu viikonlopun kotonaolon ja matkustamisen ajalta, tuloutetaan muun selvityksen puuttuessa kahden päivän päiväraha. Ohjeiden mukaan komennus katkeaa ja kotimatkoilta maksetut korvaukset ovat verovapaita, jos työntekijälle ei ole varattu majoitusta viikonlopuksi. Kotonaoloajalta ei ohjeiden mukaan ole päivärahaoikeutta.

Kysymyksessä mainitaan esimerkkinä vaihtelevasta verotuskohtelusta oululainen yritys, jonka työntekijät tekevät asennustyötä usein satojen kilometrien päässä työntekijän kotipaikkakunnalta ja työntekijöiden työviikko jatkuu läpi viikonlopun. Kysymyksessä todetaan, että viikonlopuilta maksetut päivärahat olisivat Oulun vero-

toimiston tulkinnan mukaan verollisia ja niistä olisi suoritettava ennakkonpidätys. Oulun verotoimisto on kysymyksen johdosta ilmoittanut, että Oulun verotoimisto noudattaa matkakustannusten korvauksia ja päivärahoja verottaessaan valtakunnallisia ohjeita ja vakiintunutta verotus- ja oikeuskäytäntöä.

Ongelmia verotuksessa kuitenkin aiheutuu päivärahojen verokohteluun vaikuttavien tosiseikkojen selvittämisestä erityisesti silloin, kun työnantaja ei vaadi ennakkoperintäasetuksen 17 §:ssä edellytetyjä matkalaskuja palkansaajilta. Valtiovarainministeriön tiedossa ei ole, että viikonlopun ajalta maksettujen päivärahojen verotuksessa olisi poikettu annetuista ohjeista. Tulkinnallisia erimielisyyksiä ohjeiden sisällöstä ei myöskään ole tullut esille. Ongelmia on käytännössä saattanut aiheutua päivärahan verokohteluun vaikuttavien tosiseikkojen selvittämisestä.

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2003

Toinen valtiovarainministeri Ulla-Maj Wideroos

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 273/2003 rd undertecknat av riksdagsledamot Antti Rantakangas /cent:

Har skattebyråerna fått klara och enhetliga anvisningar för den skattemässiga behandlingen av dagtraktamenten och

känner finansministeriet till om det finns olika tolkningar som leder till att företagen inte har samma ställning i alla delar av landet?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Riksdagsledamot Antti Rantakangas spörsmål gäller de anvisningar som skattebyråerna fått angående beskattningen och den skattemässiga behandlingen av dagtraktamenten som betalas vid arbetsresor inom landet. I spörsmålet fästs särskild vikt vid skillnaderna i den skattemässiga behandlingen av de dagtraktamenten som betalas för veckoslut.

Den skattemässiga behandlingen av resekostnadsersättningar regleras i inkomstskattelagen. Bestämmelser om kostnadsersättningar för arbetsresor finns i lagens 71—73 §. Skattestyrelsen meddelar med stöd av 73 § inkomstskattelagen årligen på förhand närmare föreskrifter om grunderna för och beloppen av skattefria resekostnadsersättningar. Skattestyrelsens har senast utfärdat beslut om skattefria resekostnadsersättningar för 2003 (1110/2002). Anvisningar om den skattemässiga behandlingen av dagtraktamenten och andra resekostnader finns i Handboken för personbeskattning som ges ut av Skatte-

styrelsen och i de harmoniseringsanvisningar som årligen utfärdas av Skattestyrelsen.

Enligt 71 § inkomstskattelagen är bland annat dagtraktamenten som arbetsgivaren betalat för arbetsresor inte skattepliktig inkomst. Med arbetsresa avses enligt huvudregeln i 72 § 1 mom. en resa som en skattskyldig tillfälligt företar till ett särskilt arbetsställe för att utföra arbetsuppgifter. Som arbetsresa betraktas enligt 72 § 3 mom. inte en resa mellan den skattskyldiges bostad och den egentliga arbetsplatsen och inte heller veckosluts- och liknande resor som under pågående arbetskommendering har företagits mellan bostaden och det särskilda arbetsstället. Eftersom syftet med lagen var att ur begreppet arbetsresa utesluta endast de veckosluts- och liknande resor som företas under pågående arbetskommendering, räknas sådana resor som företas när en arbetskommendering börjar och slutar och förflyttningar från en arbetsplats till en annan som arbetsresor. Likaså om en arbetskommendering avbryts för veckoslutet, betraktas de resor som företagits som arbetsresor.

Om den skattskyldige under pågående arbetskommendering tillbringar ett veckoslut på ett särskilt arbetsställe, kan för veckoslutet betalas skattefritt dagtraktamente enligt samma principer som för arbetsdagar. En arbetskommendering betraktas som avbruten om arbetsgivaren inte har ordnat någon inkvartering på arbetsstället för den skattskyldige (KHO 1998/2344). Så är enligt anvisningarna i regel fallet om den skattskyldige tillbringar nätterna mellan arbetsdagarna på hotell. Också i sådana fall när inkvartering (till exempel i barack) har ordnats, betraktas enligt anvisningarna arbetskommenderingen som avbruten under sjukledigheter, semestrar och helger när arbetsgivaren stänger barackerna.

Rätten till dagtraktamente upphör när den anställde under pågående arbetskommendering lämnar arbetsorten för en veckoslutsresa och återinförs när han eller hon återvänder från resan till orten i fråga. Om dagtraktamente har betalats för den tid under veckoslutet som den anställde tillbringat hemma och på resa, intäktsförs i brist på annan utredning ett belopp som motsvarar två dagars dagtraktamenten. Enligt anvisningarna avbryts kommenderingen och är ersättningarna skattefria, om arbetsgivaren inte har ordnat in- kvartering för den anställde under veckoslutet. Tiden hemma berättigar enligt anvisningarna inte till dagtraktamente.

I spörsmålet nämns ett företag i Uleåborg som exempel på variationer i den skattemässiga behandlingen. Företagets anställda utför monteringsarbeten på orter som ofta ligger hundratals kilometer från deras hemort och de anställdas arbetsvecka fortsätter också under veckosluten. I spörsmålet konstateras det, att de dagtraktamenten som betalas för veckosluten enligt tolkningen vid skattebyrån i Uleåborg skulle vara skatte-

pliktiga och att arbetsgivaren därför är skyldig att innehålla skatt. Skattebyrån i Uleåborg har med anledning av spörsmålet meddelat att den vid beskattningen av resekostnadsersättningar och dagtraktamenten iakttar riksomfattande anvisningar samt vedertagen skatte- och rättspraxis.

Fastställandet av vilka fakta som påverkar den skattemässiga behandlingen av dagtraktamenten leder emellertid till problem vid beskattningen, i synnerhet i sådana fall då arbetsgivaren inte kräver att löntagarna lämnar in reseräkningar på det sätt som avses i 17 § förordningen om förskotts- uppbörd. Finansministeriet känner inte till några fall där man vid beskattningen av dagtraktamenten som betalats för veckoslut skulle ha avvikit från de anvisningar som utfärdats. Det har inte heller kommit fram några motsättningar när det gäller tolkningen av innehållet i anvisningarna. De problem som förekommit har i praktiken kunnat härledas till fastställandet av de fakta som påverkar den skattemässiga behandlingen av dagtraktamenten.

Helsingfors den 25 september 2003

Andra finansminister Ulla-Maj Wideroos